

„Од дана, када те топла мајчина рука доведе и преда учитељу који ће те увести у свет бројки и слова, а ти шћућурен као врапчић под њеним скутом пустиш прве сузе због растанка са босоногим детињством и једним временом које је остало иза тебе и отишло у заборав”, једини неми и прави сведок првих страхова, падова и успона постаје школа. У почетку туђа, мрачна и страшна, главни кривац за прекинуто безбрижно детињство и несташне игарије. Она иста која вас је немилосрдно отргла из топлог и сигурног мајчиног загрљаја и бацила у колотечину живота постепено прераста у драгог пријатеља који крије све твоје тајне и љубоморно их чува претварајући их у лепе и незаборавне успомене. И нема онога ко не воли своју школу, ко се са сетом не сећа оних давно минутих лепих времена и ко бар понекад не пожели да прелиста пожутеле и од година искрзане странице сећања и не сети се неких ђачких ликова који су још само у њима присутни.

Дуг је век школе брековачке, а упола мањи школе ручетинске, али памети и она добре и помена вредне дане када су у школским клупама седели безбрижни дечаци и девојчице сричући прва слова и савлађујући прве математичке загонетке. Време када је све врело од дечије граје, радовања, песме и несташлука. Када су сви, још помало сањиви на звук школског звона трчали из Радовића, Стевановића, Гардовића, па и Радошева и Бјелуше да седну у школске клупе, готово љубоморни на оне из Глишића који снове прекидају на звук другог звона, јер они живљаху тек преко пута школе. За децу, нарочито сеоску, школа је била прозор у свет. Кључар многих тајни и сазнања које су они вешто користили како би проширили своје видике и једног дана погледали и преко брда и заборачили у нова открића отишавши у свет.

Дуго су Биљевчани и Ручетинци чекали на своју школу и коначно је дочекали школске 1958/59. Мештани су кулуком саградили зграду са две учионице и једним станом за просветне раднике. Решени су проблеми ђака из ових заселака који више неће прелазити и по 20 километара како би дошли до школе, а Бреково постаде једино село у ариљској општини са две школе. У то време беше то једна од лепших и модернијих школских зграда. Многи ученици присећају се времена када су први пут крочили у њу.

–Први разред завршила сам у Гардовићима. Школа је била у кући Мићковића. Већ наредне године прелишли смо у Ручетин. Нас чећиресећак било је смеићено у две учионице. Сећам се да су учићелји били Илија Дикић и Рада. Кад онако кошкајући се кренемо уз Радовића поћок ња зачујемо домара који оћла-

Судбине сеоских школа

ОСТАДОШЕ САМО СЕЊАЊА

шава да ће ускоро поћетји насћшава и да би ћребало да смо већ у школском дворитићу поћуримо уз косу, поћсћагају нам чанице, ња осћанемо без ужине. Тек онда не можемо да дочекамо Ољино укусно јело, жене која је радила у ђачкој кухињи. Била су ћо лећа времена.

Памти школа у Ручетину генерације и генерације ђака. Прошло је кроз њу и сијасет просветних радника који су, свако на свој начин, дали печат овој установи, али је некако за њу синоним била учитељица Љубица Урошевић, родом са Уба. Као млади просветни радник, давне 1960. године дошла је у ово село склоњено са пута и друмова и осућено да живот гледа из прикрајка и остала у њему до краја радног века. Генерације ђака научила је првим словима и срицању, првим бројевима и научним законима. И свима њима који су изворе знања испили из школе ручетинске и отишли даље, остала је у драгом сећању.

Већ више од десет година не чује се ђачко звоно у Ручетину. Нема више учитељице Љубице, а нестале и ђака. Сама и остављена, заборављена и напуштена, препуштена зубу времена и немарности људи стоји ручетинска школа на ветрометини судбине одбројавајући своје последње дане. Делећи судбину села и она полако пада у заборав. И њу је као и већину сеоских школа задесила иста судбина.

Изгубила је први смисао свога битисања– није више место где се деца уче писмености и проширују своје видике и знања. И данас када доћете у Глишиће бићете затечени њеним изгледом; капија на школском дворишту готово иструлила, са доње стране зграде зид почео да пада, прозори зврје разбијени и отворени. Све делује аветињски и сабласно. На моменте, под јачином првог утичка, тешко да можете помислити да је некада ту била

школа. Жалосно је што је зграда остала неискоришћена и што јој прети судбина и трагедија многих заборављених сеоских школа. Питање је само времена када ће њено одумирање бити завршено. Једна од некадашње две учионице претворена је у продавницу, а она друга очигледно више никоме не треба. Боли немарност људи, пре свега оних који су расли и стасавали уз њу. Свачија и ничија, остала сама без могућности да се бори. Зар је уопште важно ко је крив. Сви, помало и они што је саградише не размишљајући каквом потомству је остављају, и они који у њој учише прва слова, а сада окрену главу кад проћу поред ње, тобож срце их заболи, колико само док мину иза Глишића шљивика и ми, случајни пролазници и неправедни критичари, који се само сабласнемо призором и већ сутра заборавимо на оно што смо видели.

Надајмо се да ће нечија, било чија савест, прорадити и да ће се ова зграда довести барем у пристојно стање, кад већ не може служити својој основној намени, ако ни због чега другог, а оно због давно прошлих времена и успомена, ако и оне нису у фази одумирања.

С. Р.